

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی
دانشکده حقوق و الهیات
گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A.)
رشته حقوق
گرایش فقه و مبانی حقوق خصوصی

موضوع

اعمال جراحی زیبایی در روابط زوجین از منظر حقوق ایران و فقه امامیه

استاد راهنما

دکتر راضیه عبدالصمدی

استاد مشاور

دکتر مصطفی نفری

نگارنده

زهرا مهدوی

بهار ۱۴۰۰

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر دست‌آوردهای مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از پژوهش موضوع این پایان‌نامه/رساله متعلق به دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی است. دانشجو موظف به رعایت آیین‌نامه و منشور اخلاق در پژوهش برای ارائه و یا چاپ مطالب مستخرج از پایان‌نامه/رساله می‌باشد.

تقدیم به

محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه تلاش‌های محبت آمیزی که در دوران مختلف زندگی من انجام داده‌اند و با مهربانی چگونه زیستن را به من آموخته‌اند. به همسر مهربانم که در تمام طول تحصیل همراه و همگامم بوده است. به استادان فرزانه و فرهیخته‌ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نمودند. به آنان که در راه کسب دانش راهنمایم بودند. خداوندا به من کمک کن تا بتوانم ادای دین کنم و به خواسته آنان جامه عمل بپوشانم. خدایا توفیق خدمتی سرشار از شور و نشاط و همراه و همسو با علم و دانش و پژوهش جهت رشد و شکوفایی ایران کهنسال عنایت بفرما.

سپاس‌گزاری

ستایش خدای راست که پیوند دهنده ستایش به نعمت است و نعمت به ستایش. او را بر نعمتهایش می‌ستاییم چنانکه بر بلایش، و از او بر نفس خود مدد خواهیم که در آنچه باید کاهل است و بر آنچه نباید عاجل، و خواهان بخشش او هستیم در آنچه علمش آن را در بر گرفته و در کتابش بر شمرده. گواهی می‌دهیم که پرستش شونده‌ای جز خدای ما نیست، یکی است بی‌شریک، و محمد بنده اوست و پیامبرش، که درود خدا بر او و خاندان پاکش باد.^۱

سپاسگزار تمام دوستانی هستم که به هر گونه مرا یار شدند.

و اگر نبود راهنمایی‌های استادان دلسوز دکتر نفری و دکتر عبدالصمدی، چنین سرانجامی می‌بود؟ پس بگذار این استادان را در این گستره محدود سپاس نگوییم که اینجا هر تلاشی ناکام است و تنها بر دستانش بوسه می‌زنم و بهترین آرزوهایم را نثارش می‌کنم.

۱- برگرفته از خطبه ۱۱۴ نهج‌البلاغه

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی اعمال جراحی زیبایی در روابط زوجین از منظر حقوق ایران و فقه امامیه انجام شد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و با استفاده از روش کتابخانه‌ای، از نوع تحقیق کاربردی، توصیفی - تحلیلی انجام شد. یافته‌های این مطالعه نشان داد، تصرفات انسان در جسم خود از مصادیق حرام تغییر در خلقت خداوند به‌شمار نرفته و تا جایی که به سلامتی شخص آسیب نرسانده و یا موجب فعل حرامی نشود، مشروع است. بنابراین تصرفات زیبایی‌ساز، علی‌الأصول از لحاظ شرعی بلامانع است. این عمل در صورتی که مانع تصرفات زوج شده یا با رعایت مصالح خانواده تداخلی پیدا کند، باید اذن شوهر را لازم دانست. در واقع درجایی که، عمل جراحی زیبایی با اهداف درمانی یا ترمیمی و به عبارتی ضروری باشد، اما در موارد غیرضروری و مواردی که از منظر متخصصان علم پزشکی درمان به معنای واقعی و دقیق کلمه به‌شمار نمی‌آید، مرد از لحاظ حقوقی مکلف به پرداخت این قبیل مخارج نخواهد بود؛ اگرچه ممکن است عرفاً یا اخلاقاً چنین کاری را انجام دهد یا حتی مکلف به اتیان آن باشد. همانگونه که زن در امور مالی و دارایی خود از استقلال مالی برخوردار است، در امور غیر مالی نیز دارای آزادی در شؤون شخصی و برخوردار از استقلال اجتماعی است. لکن در چهارچوب روابط زوجیت و امور مربوط به خانواده به موجب ریاست شوهر، موظف به تبعیت از «صلاح‌دید» و «مصلحت‌اندیشی» اوست و لازم است آنچه را که شوهر به «خیر» و «مصلحت خانواده و اعضای آن» تشخیص می‌دهد، بپذیرد.

واژگان کلیدی: جراحی زیبایی، روابط زوجین، حقوق ایران، فقه امامیه

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱- بیان مساله	۲
۲- پیشینه پژوهش	۳
۳- اهمیت و ارزش پژوهش	۶
۴- سوالات تحقیق	۷
۵- فرضیه‌های تحقیق	۷
۶- اهداف تحقیق	۷
۷- روش و نحوه انجام تحقیق	۷
۸- ساماندهی تحقیق	۸

فصل اول : کلیات و مفاهیم

بخش اول: اختیار و اذن	۱۰
مبحث اول: مفهوم‌شناسی اختیار و اذن	۱۰
گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی اختیار	۱۰
گفتار دوم: معنای لغوی و اصطلاحی اذن	۱۰
مبحث دوم: تفاوت اذن و مفاهیم مشابه	۱۱
گفتار اول: اذن و رضا	۱۱
گفتار دوم: اذن و اجازه	۱۱
مبحث سوم: دلیل انتخاب عبارت حدود اختیارات	۱۱
مبحث چهارم: تصرف در هیأت ظاهری	۱۲
گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی تصرف	۱۲
گفتار دوم: تعریف هیأت ظاهری	۱۲
بخش دوم: تعریف اقدامات زیبایی ساز	۱۳
گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی قوام	۱۳
گفتار دوم: معنای لغوی قوام	۱۳
گفتار سوم: معنای اصطلاحی قوام	۱۳
نشوز	۱۴

- گفتار چهارم: معنای اصطلاحی نشوز زوجین ۱۴
- بخش سوم: مسئولیت پزشک ۱۶**
- مبحث اول: شیوه‌های جبران خسارت ۱۷
- گفتار اول: جبران عینی (جبران به مثل) ۱۸
- گفتار دوم: جبران از طریق پرداخت غرامت ۱۸

فصل دوم: بررسی حقوق و موارد اذن زوجه

- بخش اول: عوامل برون خانواده ۲۰**
- مبحث اول: خروج از منزل ۲۳
- مبحث دوم: اشتغال ۲۳
- گفتار اول: اشتغال زوجین و فقه ۲۳
- گفتار دوم: اشتغال زوجین و حقوق ۲۷
- مبحث سوم: فعالیت اجتماعی ۳۰
- مبحث چهارم: اهدا عضو ۳۶
- گفتار اول: شرایط اهدا عضو ۳۷
- گفتار دوم: حقوق زوجین و اهدا عضو ۳۱
- مبحث پنجم: نذر ۳۵
- مبحث ششم: حج ۳۷

- بخش دوم: عوامل درون خانواده ۴۲**
- مبحث اول: نفقه ۴۲
- گفتار اول: نفقه ی زوجه و اقارب ۴۳
- گفتار دوم: نفقه زوجه و سایر دیون شوهر ۴۴
- گفتار سوم: نفقه زوجه و مطالبات عمومی ۴۵
- گفتار چهارم: اذن و هزینه‌های درمانی ۴۶
- گفتار پنجم: شرطیت تمکین، مانعیت نشوز ۴۷
- گفتار ششم: تعیین مسکن ۵۳
- مبحث دوم: حضانت ۶۳

فصل سوم: مالکیت بر بدن

- بخش اول: بررسی قاعده تسلیط و مالکیت بر بدن ۵۸**
- مبحث اول: ادله موافقان سلطه و مالکیت انسان بر اعضایش ۵۸

گفتار اول: ادله مخالفان سلطه و مالکیت انسان بر اعضایش	۶۱
گفتار دوم: بررسی و تحلیل ادله مخالفان و موافقان	۶۲
مبحث دوم: بررسی مشروعیت تصرف در هیأت ظاهری	۶۴
گفتار اول: نظرات فقها در باب مشروعیت اعمال زیباسازی	۶۸
۱- نظر مخالفین	۶۸
۲- ادله مخالفان	۶۹
۳- نظر موافقین	۷۰
۴- ادله موافقان	۷۲
مبحث سوم: اذن زوج در تصرفات در هیأت ظاهری	۷۳
گفتار اول: مالیت منافع زیبایی و تأثیر هیأت ظاهری در رغبت به ایجاد رابطه زوجیت	۷۳
گفتار دوم: مبنای اذان زوج	۷۴
گفتار سوم: امکان سنجی تصرفات زوجه در جسم خود بدون اذن زوج	۷۷
مبحث چهارم: مشمول نفقه شدن تصرف در هیأت ظاهری	۷۹
گفتار اول: تعیین مصادیق نفقه	۷۹
گفتار دوم: ضابطه تعیین مقدار نفقه در خصوص اعمال زیباسازی	۸۱
مبحث پنجم: جبران خسارت در فرض آسیب به عضو جراحی شده	۸۲
گفتار اول: انواع خسارت	۸۲
گفتار دوم: مسئولیت پزشک در جراحی‌های زیبایی	۸۳
گفتار سوم: ماهیت تعهدات پزشک در جراحی زیبایی	۸۴
۱- تعهد به وسیله	۸۴
۲- تعهد به نتیجه	۸۴
۳- تعهد به وسیله تشدید یافته	۸۴
۴- نظر نهایی	۸۵
مبحث ششم: ارکان مسئولیت	۸۵
گفتار اول: وقوع فعل زیان بار	۸۵
گفتار دوم: وقوع خسارت	۸۶
گفتار سوم: رابطه سببیت میان فعل زیان بار و خسارت	۸۶
نتیجه گیری	۸۷
منابع	۹۲

مقدمه

ازدواج یکی از مهمترین تعهدات بشری است که به تشکیل نهاد مقدس خانواده می انجامد. دین اسلام ازدواج را شکل داده و متعاقباً ارزش زیادی برای حفظ و بقای این نهاد مقدس قائل شده است. یکی از مهمترین عواملی که در حفظ کانون خانواده نقش اساسی دارد و به کاهش اختلافات خانوادگی کمک می کند، درک صحیح حقوق و تکالیف متقابل زوجین در قبال یکدیگر است. به اعتقاد برخی از حقوقدانان، یکی از حقوقی که پس از ازدواج برای شوهر ایجاد می شود، لزوم اخذ مجوز خروج از شوهر از خانه، عبادات توصیه شده، نذر، سوگند و دارایی های مالی زن است. در روابط بین زوجین؛ در بعضی از موارد مساله اذن مطرح می شود. (مثل عزل زن) و در بعض مواقع مساله رضایت. (مثل خروج از منزل) و در بعض دیگر عدم نهی را کافی می دانند و لو اذن نباشد و رضایت احراز نشود. (مثل عزل مرد) در بعض موارد تعبیر به اجازه می کنند (مثل تصرف در اموال شوهر) و در موارد اذن نیز گاهی تعبیر به اذن خاص می کنند (مثل ترک تمکین زن).

۱- بیان مساله

خداوند به انسان کرامت ذاتی اعطا نموده است (و لقد کرمانا بنی آدم (اسراء ۷۰)). و این کرامت علاوه بر بعد معنوی انسان، بدن او را نیز شامل می‌شود. به همین دلیل است که تقریباً در تمام نظام‌های حقوقی جراحی یا عمل پزشکی قانونی است. او باید قبل از شروع کار رضایت بیمار یا سرپرست را دریافت کند. در یک رابطه زناشویی، یک زن و مرد با کلمات خاصی از تقاضا و پذیرش در ازدواج شکل می‌گیرند. در تأیید و پذیرش منتهی به رابطه زناشویی، باید از کلماتی استفاده شود که به صراحت قصد ازدواج را نشان می‌دهد. از جمله این کلمات که ابتدا توسط همسر بیان می‌شود، می‌توان به "دارایی معنوی، ازدواج معنوی، نفرت معنوی و ..." اشاره کرد. آنچه از این کلمات، به ویژه عبارت "ملکوت معنوی" استنباط می‌شود، این است که زن با بیان این کلمات، روح خود را کاملاً در اختیار شوهر قرار می‌دهد.

اگرچه در ازدواج، به دلیل ارتباط مستقیم آن با جمعیت انسانی، تفاوت قابل توجهی با اشیاء وجود دارد و هیچ معنای اصلی و مطلق به ذهن متبادر نمی‌شود، اما می‌توان تفسیر کرد که پس از رابطه زناشویی، لذتها و منافع زن در بالاترین سطح منحصرأً به زوج اختصاص داده می‌شود.

از سوی دیگر در قاعده «الناس مسلطون علی انفسهم» فرض بر این است که انسانها بر ابعاد جسمانی خود تسلط دارند و به آنها حق آزادی در اشغال جمعیت خود را می‌دهد. بخش بزرگی از معنای روح شامل آزادی افراد در تملک بدن خود است. بنابراین، پس از شکل‌گیری رابطه زناشویی، اگر حقوق و آزادی‌های انسانها را در تصمیم‌گیری درباره بدن خود و ایجاد تغییرات در آن به طور مختصر بپذیریم، مسأله‌ای که پیش می‌آید، اجازه قاعده "افراد حاکم بر خود" و استفاده از حقوق شوهر در مورد زن بودن. یکی از اصول سرپرستی شوهر بر خانواده عبارت «مردان سرپرست زنان هستند» در آیه ۳۴ سوره نساء که بیانگر وجوب تمکین عمومی زن است. یکی از دلایل ایجاد این اداره، تأمین هزینه‌های زندگی مشترک توسط زوجین و وابستگی مالی عمیق اعضای خانواده به زوجین است که پیامدهای منطقی آن محدودیت اختیارات همسر در دارایی‌های شخصی وی است. در حقوق مدنی ایران، مواد ۱۱۰۲ تا ۱۱۱۹ قانون مدنی به حقوق متقابل زوجین نسبت به یکدیگر می‌پردازد و ماده ۱۱۰۰ قانون مدنی، سرپرست خانواده را یکی از ویژگی‌های شوهر در روابط زوجین می‌داند. در مواد این قانون، به دامنه اختیارات زن اشاره مستقیمی نشده است، اما ریاست شوهر مهمترین دلیل و عامل محدودیت اختیارات زن و تعیین نقش طرفین در عقد ازدواج است.

دامنه تملک زوجه بر بدن او دارای اشکال مختلفی است که برخی از آنها مستقیماً با لذت‌های شوهر در ارتباط است و برخی دیگر به طور غیرمستقیم و در نتیجه بر حقوق او تأثیر می‌گذارد. در همه این موارد می‌توان ضرورت اجازه و رضایت شوهر را بررسی کرد. علاوه بر این، برخی از این اعمال به طور دائم و برخی به طور موقت بر لذت‌های زوج تأثیر می‌گذارد. در دنیای

امروز، ظهور فناوری جدید امکانات جدیدی را برای انسان باز کرده است که از طریق آنها نمونه‌های زیادی از اشغال حالت فیزیکی مشاهده میشود.

بیان مسأله این پژوهش به دنبال پاسخ دادن به این پرسش است که به طور کلی روابط زوجین در انجام عمل زیبایی چه آثاری دارد و آیا رضایت زوج علاوه بر رضایت زوجه در اعمال جراحی و پزشکی وی لازم است یا خیر؟

۲- پیشینه پژوهش

حقوق متقابل زوجین در مورد ازدواج از ابتدا در منابع فقهی مورد توجه بوده است. در قوانین جمهوری اسلامی ایران نیز اشاراتی به این موضوع شده است. این حقوق در آثار حقوقدانان در کتب حقوق خانواده نیز مورد بحث قرار گرفته است. در نتیجه، نکاتی در مورد خودآرایی زنان، نافرمانی و کاهش تولد زنان وجود دارد. از جمله این منابع می‌توان به آثار زیر اشاره کرد:

ثمنی (۱۳۹۰) در کتاب «حقوق غیر مالی زوجین» صرفاً به بیان نمونه‌های اندکی از روابط غیر مالی زوجین و تأکید بر بحث تمکین پرداخته است.

دادمرزی (۱۳۹۴) در کتاب «ریاست خانواده در روابط زوجین» ادله و مبانی ریاست مرد در خانواده و مهمترین مصادیق آن که در روایات بیان شده است، یعنی تمکین زوجه، اشتغال زوجها اعمال عبادی زوجه و ... مورد تبیین قرار گرفته است.

پروین و حسینی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان شرایط، قلمرو و آثار فقهی و حقوقی ریاست زوج در مورد همسر، او اذعان می‌کنند که اگرچه خانواده یک نهاد قانونی است، اما ویژگی خاص خانواده این است که این نهاد فراتر از یک سازمان قانونی است و جامعه ای است که بر اساس عشق و علاقه بین زن و مرد بنا شده است. در اصل، برای زنده ماندن، بیش از هر چیز، نیاز به تفاهم و توافق بر اساس احترام به سایر حقوق دارد و در واقع، می‌توان گفت که هنجارها و اصول کلی اخلاقی و حتی آموزه‌های دینی بسیار موثر تر از هر سازمان و ابزاری هستند. عدم انعطاف پذیری قانونی می‌تواند مسائل و مشکلات خانواده را حل کند. با این حال، نقش قانون در این گروه اجتماعی غیرقابل انکار است، زیرا منبع بخش مهمی از تفاوت‌ها و ناهنجاری‌ها و بی‌ثباتی‌ها در خانواده، که در نهایت منجر به تجزیه این نهاد اساسی و بی‌ثباتی جامعه بشری می‌شود، ریشه دارد. در ناآشنایی یا درک نادرست از قوانین حقوقی یا نقص در مقررات قانونی حاکم بر آن؛ بنابراین، حفظ و بلوغ خانواده و ساماندهی نظام آن مستلزم آن است که مسائل حقوقی آن در وهله اول با بالا بردن سطح دانش حقوقی خانواده‌ها برای جلوگیری از بروز مشکلات در کانون خانواده به بهترین نحو، شفاف و دقیق بیان شود. در مرحله بعد، با ارائه بهترین راه حل‌های قانونی برای حل مشکلات اقدام شود.

مقدادی (۱۳۸۱) در پژوهش خود با عنوان «ریاست مرد در رابطه زوجیت» با تمرکز بر ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی، مفهوم و محدوده "ریاست مرد در رابطه با ازدواج" در حقوق ایران و اصول فقهی آن را بررسی می‌کند. و در قسمت دوم قلمرو و محدوده تسلط شوهر بر زن مورد تحقیق و بررسی قرار می‌گیرد.

در مباحث این مقاله، ثابت می‌شود که ریاست مرد یک وظیفه و مسئولیت اجتماعی به منظور سیستم بندی و بهبود خانواده و حمایت از اعضای آن است و نه بهانه ای برای سلطه و برتری. و چنین وضعیتی، یعنی تسلط مرد بر زن، محدوده ای محدود به روابط زناشویی و حفظ منافع خانواده است و استقلال مالی و اجتماعی زن را مختل نمی‌کند و اجازه نمی‌دهد مورد سوء استفاده قرار گیرد

وزیری فرد (۱۳۸۷) در تحقیق خود با عنوان "اذن زوج در موارد گوناگون از منظر فقه و حقوق ایران" میزان تمکین همسر از شوهر خود را از منظر فقه و حقوق مورد بررسی قرار داده است. در این رساله، اجازه شوهر درباره همسرش از منظر فقه و حقوق، برای تجزیه و تحلیل دقیق موضوع مورد تحقیق قرار گرفته است: این تحقیق در سه فصل تنظیم شده است. فصل اول: کلیاتی که شامل این موارد می‌شود، ابتدا برای درک بهتر این شخص حقوقی، سپس تعریف مجوز، به منظور توضیح موقعیت و موقعیت آن در بین قراردادهای و موافقت نامه‌ها، در مقایسه با مفاهیم حقوقی مشابه، و انواع مجوزها، عناصر و عناصر و ابزار آن به طور مختصر گزارش شده است. فصل ۲: اسناد و اصولی که منجر به ظهور این حق برای شوهر شده است مورد بحث قرار می‌گیرد و دیدگاه‌های قرآنی و روایت و قانون در مورد آن مورد بحث قرار می‌گیرد و به دنبال آن حقوق و تکالیف هر یک از زوجین از جمله: مهریه، نفقه، سوگند، تکمین، نشوز، معاشرت خوب و اسناد آنها به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است که همه آنها پیامدهای تسلط مرد بر خانواده است و به این نتیجه رسیده است که ظهور حق اجازه و حاکمیت مرد بر زنان در موارد خاص موارد و موارد دیگر در موارد توصیه شده با اسناد روایی توجیه می‌شود. قرآن است. فصل سوم: شامل دو قسمت است: اول، مصادیق اجازه و اعمالی که با اجازه شوهر متوقف می‌شود و مسائل مربوط به آنها و دیدگاه حقوقدانان در مورد این مسائل و اسناد این موارد، مورد بررسی قرار می‌گیرد و نتیجه آن عدم مجوز در این اقدامات توضیح داده شده است. نظرات فقهی و حقوقی در مورد موضوعات مورد بحث مطرح شده است. در قسمت دوم، علل سقوط ضرورت اجازه بررسی می‌شود، مواردی که در فقه و حقوق مستثنی است و در مورد آنها آزادی و استقلال به زنان داده شده است.

دهقان بزرگی (۱۳۸۷) در تحقیق خود با عنوان "سوءاستفاده زوج از حقوق خود علیه زوجه و ضمانت اجرای آن در فقه امامیه و حقوق ایران" اصول و نمونه‌های رهبری مرد در خانواده را بیان کرده است. با این حال، در این مطالعه، بیشتر جنبه‌های سوء استفاده از حضانت زن و شوهر در خانواده مورد توجه قرار گرفته است.

منابع متعدد دیگری نیز مورد مطالعه قرار گرفته است که هر یک با وجود شباهت‌های موضوعی فراوان، اما از نظر دیدگاه تخصصی و خاص نسبت به مقوله مشاغل همسر در بدن آنها دارای تفاوت‌های اساسی است. باید گفت که عیب تقریباً همه کارهایی که انجام شده این است که آنها مبنای فقهی حقوقی قوی ندارند و موضوعات بسیار مختصر و گذرا مطرح شده اند، در

حالی که به این موضوع به طور جامع و کامل پرداخته نشده است، و مخصوصاً جزئیات آن هیچ بحثی نشده است.

تفاوت مطالعه حاضر با منابع فوق این است که افزون بر بیان اصول و نمونه هایی از ریاست مرد در خانواده، به این موضوع نیز می پردازد که در روابط زوجین، اصل و کل نقش ریاست بر عهده مرد است یا فقط شامل موارد خاصی میشود. به عبارت دیگر، می خواهیم بررسی کنیم که نمونه های شریعت رهبری مرد در خانواده به همان موارد ذکر شده محدود میشود یا اینکه موارد جدیدی هم در بر میگیرد.

۳- اهمیت و ارزش پژوهش

خصوصیت ریاست مرد در خانواده در عصر حاضر با چالش‌های متعددی مواجه شده است. نمونه‌های متعددی از این مسئله در حقوق خانواده و تصرفات زوجه مطرح است که باید بررسی شود. اهمیت بحث، زمانی روشن می‌شود که با جهل به ماهیت، مبانی، شرایط و آثار رضایت، رضایت بیمار اخذ شود و در نتیجه رضایت مخدوش باشد و مورد قبول مراجع قانونی قرار نگیرد. بدین منظور پژوهش حاضر درصدد است نخست ماهیت عقد نکاح و آثار ازدواج و حوزه ریاست در خانواده را از یک سو و محدوده اختیارات زوجه در تصرف بر جسم خود بویژه در جایی که با ریاست زوج منافات دارد را از سوی دیگر از منظر حقوق ایران و فقه امامیه تحلیل نماید

۴- سوالات تحقیق

سوال اصلی: اعمال جراحی زیبایی در حقوق ایران و فقه امامیه به چه صورت است؟

۵- فرضیه‌های تحقیق

- فرضیه اصلی: میزان تصرف در جسم توسط زوجه مبتنی بر اذن شوهر و بر مبنای ماده ۱۹۰ ق. مدنی می‌باشد.
- فرضیه فرعی: اذن زوج هم می‌تواند در قالب یک عمل حقوقی یک جانبه باشد و هم می‌تواند در قالب یک عمل حقوقی دو جانبه باشد. اخذ رضایت زوج مسئولیت مدنی پزشک را زایل نمی‌کند و یا حتی ممکن است کاهش هم ندهد.

۶- اهداف تحقیق

- هدف اصلی: بررسی آثار حقوقی و فقهی روابط زوجین در اعمال جراحی زیبایی
- هدف فرعی بررسی ماهیت، مبانی، شرایط و آثار اذن زوج در انجام اعمال جراحی زیبایی

۷- روش و نحوه انجام تحقیق

گردآوری آوری مطالب این پژوهش در قالب روش کتابخانه‌ای و با استفاده از کتاب‌ها و مقالات مرتبط با موضوع و همچنین استفاده از پایگاه‌های داده آنلاین انجام شده است. روش تحقیق را می‌توان بر اساس معیارهای مختلف توضیح داد. بر اساس هدف تحقیق، کاربردی و براساس نوع

و ماهیت داده‌ها، پژوهش از نوع کیفی و بر اساس نحوه اجرای روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی است..

۸- ساماندهی تحقیق

پایان نامه در سه فصل تنظیم شده است. نخست بیان مساله، اهمیت و ارزش تحقیق، سوالات و فرضیات، هدف‌ها و کاربردهای تحقیق و نحوه انجام تحقیق بیان شده است. روش و نحوه ی انجا تحقیق و ساماندهی تحقیق پرداخته شده است.

در فصل دوم در خصوص بررسی حقوق و موارد اذن زوجه مباحث به صورت مفصل بیان شده و در فصل سوم نیز متون و تحقیقات و مباحث در خصوص مالکیت بر بدن مطرح گردیده است و در پایان همین فصل نیز نتیجه پژوهش بیان شده است.

فصل اول

کلیات و مفاهیم

بخش اول: اختیار و اذن

مبحث اول: مفهوم‌شناسی اختیار و اذن

گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی اختیار

معنای لغوی و اصطلاحی واژه اختیار در دو بخش ارائه شده است.

- ۱- معنای لغوی اختیار: اختیار در لغت به معنای پسندیدن آزادی و یا تسلط داشتن، گزیدن و برگزیدن آمده است (عمید، ۱۳۶۳).
 - ۲- معنای اصطلاحی اختیار
(الف) توان و صلاحیت قانونی
(ب) سمت و نمایندگی به جای شخص دیگر
(ج) رخصت تکلیفی
(د) توان قانونی تقاضای امری (موسوی، ۱۳۷۴)
- در این پژوهش رخصت تکلیفی و داشتن توان و صلاحیت قانونی، از معنای مورد استفاده واژه اختیار می‌باشند.

گفتار دوم: معنای لغوی و اصطلاحی اذن

- ۱- معنای لغوی اذن: اذن در لغت به معنای اعلام است؛ لیکن در اثر کثرت استعمال در معنای اعلام رضایت و رخصت نیز استفاده شده است (فصیحی زاده، ۱۳۷۷).
- نوشته‌های برخی از اهل لغت این نظر را تأیید می‌کند. از جمله راغب می‌نویسد: «الاذن فی الشئ اعلام باجازه و الرخصه فیه» (راغب اصفهانی، ۱۳۷۵).
- ۲- معنای اصطلاحی اذن: پاره ای از تعریف‌هایی که در تألیفات فقهی ذکر شده، عبارت اند از:
(الف) اذن، برطرف نمودن مانعی است که قانون گذار برای آن اثری مترتب می‌کند. (عبدالناصر، ۱۹۹۹)
(ب) اذن، رخصت دادن و برداشتن مانع یا اعلام رضایت به آن است. برخی از تعاریف نیز فقط برخی از مصادیق اذن را شامل می‌شود؛ مثل اذن ولی در نکاح دختر بالغ باکره...
(ج) اذن، برداشتن مانع قانونی تصرف در حجر است.
(د) اذن یعنی انشای رضایت مقنن یا مالک (یا نماینده قانونی) و یا کسی که قانون برای رضایت او اثری قائم شده است، به یک یا چند نفر معین یا اشخاص غیر معین برای انجام دادن یک عمل حقوقی یا تصرف خارجی (حسن خانی، ۱۳۹۰)

تعریف فوق شامل مجوزهای فردی و قانونی و مجوزهای عمومی و ویژه می‌باشد. علاوه بر این، در هر دو نوع اعمال حقوقی و اعمال غیر قانونی قانونی به مجوز اشاره می‌کند.

مبحث دوم: تفاوت اذن و مفاهیم مشابه

از نظر مفهومی، کلمات "اذن، رضایت و اجازه" بسیار شبیه به هم هستند. بنابراین، برای تمایز و تشخیص مفهوم اجازه از مفاهیم مشابه، تفاوت این واژگان در ادامه خواهد آمد.

گفتار اول: اذن و رضا

رضایت در لغت به معنی رضایت و اختیار است. این اصطلاح به "تمایل قلب برای یک عمل حقوقی که در گذشته انجام شده است، اکنون انجام می‌شود یا در آینده انجام می‌شود" اشاره دارد. "رضا" در ماده ۱۹ قانون مدنی به همین معنی استفاده می‌شود: "شرایط زیر برای اعتبار هر معامله ضروری است: ۱- قصد طرفین و رضایت آنها ..."

در مقایسه با اذن و رضایت، می‌توان گفت که رضا تا زمانی که بیان نشود و به مرحله بیان نرسیده باشد، "رضا یا رضایت باطنی" نامیده می‌شود، اما وقتی با وسیله ای بیان می‌شود و با قصد نوشتن همراه می‌شود، "اذن" نامیده می‌شود. به عبارت دیگر، تا زمانی که رضایت با کلمه یا عمل بیان نشود، اراده صورت خارجی نمی‌یابد. در نتیجه، هیچ اثر و اعتبار قانونی ندارد، نمی‌توان به دیگران تکیه کرد (غروی اصفهانی، ۱۳۸۳).

گفتار دوم: اذن و اجازه

در مقایسه اذن و اجازه موارد ذیل را می‌توان یادآور شد:

الف) رضایت در صورتی مجاز است که قبل از تصرف، قانونی یا غیرقانونی نوشته شده باشد و اگر بعد از توقیف نوشته شده باشد، اجازه نامیده می‌شود (امامی، ۱۳۸۴)

ب) تفاوت اصلی بین اجازه و اجازه در این است که اجازه دارای دو جنبه است: اجازه دادن و رفع موانع و همچنین اظهار رضایت؛ اما اجازه فقط معنای اخیر را دارد، یعنی رضایت از تصرف. زیرا دادن مجوز برای اشغال و اقدامی که قبلاً صورت گرفته منطقی نیست.

ج) اذن دهنده می‌تواند قبل از تصاحب مجوز به مجوز خود مراجعه کرده و از تحقق آثار مجوز جلوگیری کند. بنابراین اگر پس از مراجعه به شخص مجاز اقدام قانونی کند، اقدام وی معتبر نیست و در صورت تصرف خارجی، توقیف وی خلاف قانون محسوب می‌شود. اما از آنجا که به محض وقوع آثار مجاز خواهد بود، امکان رجوع از آن وجود ندارد.

مبحث سوم: دلیل انتخاب عبارت حدود اختیارات